

figures de vuit pams d'alt, al mig la de Ntra. Senyora amb Jesús als braços i les figures de Sant Bernat i Sant Benet als costats i quiscuna figura havia d'estar dins una pastera, pel preu de 400 lliures barceloneses. Capitulació. Lligall de concordies de Jaume Minguella, notari de Valls. Ar. notarial.

Jaume Lladó, vidrier de Cardona.

A 2 de maig de l'any 1666, firmà una Capitulació amb els jurats de la vila per a adobar la *ho*, les quatre vidrieres grans i fer les vidrieres de la capella del Ssm. Sagrament de l'església parroquial de Sant Joan Bta. i per fer vint vidrieres per a vuit finestrons de casa la vila amb uns escuts i altres adornos, la universitat li donà les barrilles de ferro per als reixats nous, més un home per ajudar-li per lo seu treball, 400 lliures barceloneses. Manual de Jacinto Comes. Ar. Notarial.

Jaume Ribera i Rafel Rossell, mestres de cases de Valls.

A 14 de febrer de l'any 1627, firmen capitulació amb els regants dels recs de la Creu del Coll den Martí o de la Cavallaria i de Sta. Ana, de la vila per a refer un troç de la resclosa dels esmentats recs, pel preu de 55 lliures barceloneses. Manual. Ar. notarial.

Gabriel Doménec, mestre de cases de Valls.

A 3 de juny de l'any 1601 firma capitulació amb Joan Beliver i Antoni Balle, amos dels molins situats a la partida de les Parellades, per a la fàbrica d'una resclosa, per als esmentats molins, pel preu de 60 lliures barceloneses. Manual. Ar. notarial.

A 27 de febrer de l'any 1609, firmà capitulació amb los procuradors dels regants del rec de la font de na Marçala per a la fàbrica d'una resclosa, *junt a la resclosa vella a la part de dalt*, per a l'esmentat rec, pel preu de 30 lliures barceloneses. Manual de Climent Camps. Ar. parroquial.

Tomás Ferrer, rellotger.

A 15 de gener de l'any 1595, el Consell especial li pagà 10 lliures barceloneses per l'arreglo del rellotge de la vila. Lli. Consell especial. Ar. municipal.

FIDEL DE MORAGAS

APLEC DOCUMENTAT DE NOTICIES HISTORIQVES

SOLCINA (VILASECA)

(Continuació)

Espigolem en qualques manuscrits de l'arxiu parroquial, que a 2 de Març de 1603, es feu capitulació per a empedrar els carrers de la vila, donant un tant per cana quadrada.

A 31 de Maig de 1603 l'arrendaren els delmes anomenats *menuts*, es a saber: de mill, canem, lli, fesols, llenties, ciurons, sebes, alls, anyells, llanas, vedells, pollins, porcells, panis, moresc, daesa i ferratge.

El rector de la vila en Gabriel Guerau a 24 d'Octubre de 1606 comprà un pati al mestre d'obres en Joan Mosergas de la mateixa vila.

L'Ardiaca de Vilaseca en Fivaller, enterrat al peu del presbiteri de l'església del Monastir de Santa Clara de Tarragona, a 22 d'Octubre de 1610, requestà a qualques veïns de la vila i de Mas Calvó, exigint-los el delme de garrofes.

L'església parroquial estaria ja termenada en 17 de Juny de 1611, car, en ella hi fou inhumat el cadavre d'en Mossen Jaume Biondo, essent ver semblable que avans s'hi hagués celebrat la Santa Misa per estar pintat l'altar de Sant Joan desde l'any 1603.

Finits apenes en 1616 els grans esdeveniments del bandolerisme en els quals, part tant activa hi havia pres la Comuna dei Camp amb els somatents, veigès obligada la vila, com la resta de Catalunya, a pagar els drets de maridatge de la Princesa N'Agna d'Àustria que s'havia desposat amb en Lluís XIII de França; i com siga, que'ls esmentats drets es ficàren a raó de vuit sous *per foc*, contravenint la concordia celebrada, en les Corts de Sant Cugat, entre N'Alfons V i'l Braç eclesiàstic i confirmada per en Ferràn el Catòlic en 1510, que és senyalà en set sous, l'Associació del Camp al presentarse a la vila de la Selva, pel Abril del 1617, en Riu, receptor general, determinà protestar del

pago i negociar des de luego la rebaixa del tribut.

A 3 de Febrer de 1618 es feu capitulació per a fabricar una campana de 480 kilograms de peç, donant per ella a raó de 4 sous per persona de la vila, tan petita com gran.

Després de la revivalla del bandolerisme i del flagell dels Bomians (Gitanos), esdevinguè la qüestió d'exigir el rei, el dret de coronatge que's negaren a satisfer les ciutats i les viles, incloses les federades que constituïen la Gran Comuna del Camp, fins i a tan que'l tribut fou convertit en donatiu, i en 26 de Març de 1625 en Felip IV firmava una lletra cercolor, endreçada als tres Braças en la qual, amb motiu de la Conflagració general, iniciada amb la guerra de la Valtelina, els deia:

«Encar que estich cert de que sense preveïndos amb aquesta, acudiren amb vostra persona y amb les que pugan juntar á la defensa de les costes del mar, y per terra á les fronteres d'aquest principat, quan siga menester, amb el valor y fidelitat que vos y'ls vostres haveu mostrat sempre, he volgut advertirvos que si la necessitat ho demanes assistan y'm sirvan personalment amb el seguici que tinguesseu, quan i com se vos ordenés en nom meu per les persones que en los presents ocasions tinch nomenades pel govern militar y que serà be que esteu prompte amb le mes gent que poguesseu per acudir hont convinga, avisantme luego del nombre y qualitat d'ells amb que'n podreu servir, en lo que de vos romandrè y amb la memoria que es just *de lo que en esto hizierades.*» (1)

Com a resultat de la lletra anterior. l'arquebisbe en Joan de Hoces ordenà al governador del Camp en Rafel Ripollés que reunís la Comuna del Camp a la Selva a fi de cumplir el mandat i en 5 de Maig del propi any, aquest funcionari, segons l'acta, els digué: «que nostre Ilustrissim Senyor me ha manat degué notificlar y avisar a V. M. que per

part de la Magestat del rey en Felip, havia obtingut unes lletres avisantle que per sa part apercebesca a sos vassaylls en que se posen en armes y qui no les tendrà, sen provehesca, per los avisos que'l Sr. Rey li envia, es que se ha feta lliga de molts contraris de nostra santa Fé Catòlica, y esta provissió convé se fassa amb molta promptitut. De part de la Selva, volem 100 arcabussos; Gostantí, 100; Alforja, 50; Montroig, 30; Vilallonga, 50; Riudecanyes, 30; Borjas del Camp, 10; Botarell, 10; Almoester, 6; Castellvell, 8; Canonja, 20; Vinyols, 30; Massó, 4; Raurrell, 4; Mas Ricart, 12; Vilaseca, 100; total 564, etc.» (1)

En el màteix any, provà de desembarcar en el port de Cádiz la flota anglesa comanada per lord Wimbledon i tement que al fer rumbo vers Marsella o les costes d'Italia, volgués damnificar les costes catalanes, manà's pel mes de Novembre que quelques forces de la Comuna del Camp passessen a guarnir Salou i altres punts de la costa. Per les despeses que ocasionà aquest servei i altres anàlecs es feu l'oportuna derrama; més els familiars del Sant Ofici que hi havia a la Selva creientsen exempts, es varen negar a pagar la gabela, sorgint una qüestió jurídica que's va seguir davant la Reial Audiencia i que durava encara l'any 1627, per lo que apareix de les actes en aquesta data.

La remoguda popular que esclatà a Barcelona pel Juny de 1640 i que secundà quasi tot Catalunya, contra les despòtiques mesures del valit d'en Felip IV, determinaren l'armament de tots els pobles per a defensar-se de les vexacions i tiranies de la desenfrenada soldadesca, la majoria Napolitans i Irlandesos dels terçis de Flandes, que entregada al pillatge per atendre a llurs propies necessitats, cometien tot gènere d'atrocitats i befes, puix la Cort havia disposat que's maniuguessen a costes del país i fou la causa, de que la commoció prompte es convertís en patriòtica revolta.

(1) Traduït del llib. d'actes de 1625 a 1626 de l'arxiu municipal de Tarragona.

(1) Acta de la Comuna del Camp 1625. Arxiu municipal de la Selva del Camp.

Nomenat capità de les forces de la Vegueria de Tarragona el Senyor de Rodonyà en Joan Tamarit, germà d'en Francesc, el cèlebre diputat militar per Catalunya; als darrers mesos de l'any 1640, anà a la vila de la Selva i després a Salou a inspeccionar els parapets i fortalises i tractar d'aumentar-les per a deturar el desembarc dels francesos, puix, el moviment popular no s'havia encara desviat del seu veritable punt de vista, convocà la Comuna del Camp a fi de demanar socors en homes i diners.

En temps del comte duc d'Olivares, declarats independents el Rosselló i Catalunya, esclatà la guerra entre Castella i Catalunya amb l'auxili d'en Lluís XIII de França; com suara exposarem a darrers de Desembre de 1640 el marquès *de los Velez* vacilant en atacar la plaça de Tarragona defensada per Espernau per mancansa d'artilleria grossa i no haver-li arribat les galeres d'en Garay, s'apoderà de Salou i Vilaseca.

Vilaseca defensada pel tinent mariscal M. de Santa Coloma amb 300 homes de la vila i qualques francesos i l'artilleria que'ls Diputats per Barcelona els hi havien prestat, conforme, constata en uns poders firmats pels jurats: *quaedam tormenta generaliter dicta peces d'artilleria*, no pogué resistir la desesperada embestida dels tercis d'en Xeli de la Reina que comanave la rerassaga, que pel trauc que en els seus murs obriren, l'assaltà, rendint per mancansa de municions dels defensors que s'havien retirat i tet forts a l'Església i arboraren en mig de la plaça, en el breu espai d'una hora que durà el saqueig, molts papers de l'arxiu parroquial, car, manquen qualque, fés de baptisme, confirmació, esponsoris i obits que segons la tradició foren cremats, salvant-se a temps els llibres anteriors.

Els bons Catalans en Joan Copons per la banda de la Rivera apoderant-se d'Orta i de altres viles; i en San Pol amb molts nobles i cavallers per les fronteres d'Aragó, no assoliren llur objecte, ço és, distreure les forces invassres de l'estol castellà. (1)

(1) Feliu. Anales de Catalunya; Obits de l'Arxiu parroquial, Abril de 1648.

L'antiga Església de Sant Joan de Solcina amb el seu fossar adossat existia encare i si enterrave en 1650, segons obits de l'arxiu parroquial.

El doctor en Joan Aragonès, rector de la vila, segons escriptura del notari públic de Reus en Joan Antoni Oliver, data 31 d'Agost de 1654, compra usant de la fadiga, una casa, costat per costat de l'Abadia, que Na Catarina Solanes havia venut a N'Antoni Rius, encarregantse d'un censal de 100 lliures que l'esmentada casa feia al convent de PP. Dominics de Tarragona i un altre de 10 lliures a la mateixa rectoria per a un aniversari. (1)

El censal de 100 lliures fou lluit pel rector en Joan Fabregat en 13 de Febrer de 1772, segons escriptura del notari de Tarragona en Francesc Albinyana.

En el regnat d'en Carles II, ço és, en 1670, apareix l'intervenció de la Lliga o Associació de la Comuna del Camp; en un assumpte no belicós.

En virtut d'haver assolit privilegi, Vilaseca, per alçar una torra a Salou, el maltés Mr. Sabollini amb un carregament de bacallà, l'arrendatari de la *Lleuda* pretengué cobrar l'impost; empró, aquest s'hi negà, fentí costat el poble amotinat, tenintse de refugiar l'arrendatari a l'Església. L'endemà passà a Vilaseca el procurador reial amb dos jutges comisaris, reproduintse el motí, essent agredit un d'aquests que's deslliurà del furor del poble, tancantse en una casa veïna; no respectant l'autoritat de l'arquebisbe, envià el mateix dia: dos síndics a Tarragona per a protestar del pago, essent detinguts pel procurador, fins que's poses en llibertat al comisari que continuave a Vilaseca. El Sindicat de la Comuna del Camp, al que'l poble va acudir en queixa, interposà demanda contra la Mitra i el Concell municipal de Tarragona, en apoio del seu privilegi, pronunciantse sentència per la reial Audiència en el mes de Febrer de 1673 condemnant a l'esmentada localitat a les costes, per entendre i resol-

(1) Pergami de l'Arxiu parroquial de Vilaseca.

drer que'l privilegi es d'icorie, sens perjudici dels drets existents. (1)

Vilaseca posseïa lo dret d'embarc i desembarc en el port de Salou i platja de Barenys segons escriptura del notari públic de la ciutat de Tarragona en Ignaci Casanovas. En ella dona's fé, haverse otorgat i establert per l'arquebisbe en Frà Manel d'Espinosa en 25 d'Abril de 1673, a favor de l'Universitat de Vilaseca, a ceus de 300 lliures anyals, el terme, torra i casa de Barenys i emprius de Salou, amb expressa reserva del dret d'embarcar i desembarcar al port de Salou i platja de Barenys. I en 1682 gaudies del dret de mostassaferia en el mateix port, en virtut de privilegi franquejat per la dignitat arquebisbal.

A mitjans de Juny de 1674 una companyia de 100 homes destacada de la guarnició de Tarragona, es situà a Vilaseca per espiar el moviment de 4 naus franceses que s'aguantaven a la vista i en cas precis deturar qualsevol intentona de desembarc.

L'Església actual de la vila d'estil romànic ojival, és d'una sola i petita nau; la façana es llisa; te un rosetó de bon gust, dos senzills canalons i una portalada amb columnes voladices d'ordre dòric; el campanar es rectanguen i bastant original, te sis finestrals en la part superior i està pujat sense fonaments; fou construït segons una xifra del fris de la Tribuna u orga vella, que ja no existeix, en 1605.

En ella crida l'atenció el modern altar major d'estil salomonil o barroc, tallat i daurat amb veritable esplendidesa, emprò, és més digne d'esmentar l'antic retaule d'inesplicable vàlua artística per les sis teles d'autor incogut que l'adornaven, quatre de les quals, encare s'hi poden admirar, ço és, les que representen: l'elecció de Sant Esteve com a un dels sis diaques; l'ordenació; la curació d'una malalta de fistula en presència de les seves reliquies; i'l rescat del noble almirall en Galceràn de Pinos. La tela que figurava en la

part central de l'altar està retirada en un recó de la part esquerra del presbiteri; es de colossals proporcions: 4 metres d'alçària \times 2 m. d'amplaria i te per tema l'Invenció del cos de Sant Esteve; i en el lloc que ocupa Sant Bernat Calvó, hi havia la darrera pintura, de tamany mitjà, amb l'escena del martiri del gloriós protomartiri.

La capitulació per a fer el retaule es signà en 12 de Juliol de 1675 per 1125 lliures, ignorantse fins avui, els artistes que hi contribuïren.

A 24 d'Octubre de 1681, ço és, en temps de Carles II, Vilaseca presentà un recurs davant la reial Audiència, demanant cobrar drets, acompanyant l'arancel per a quiscun dels articles que s'embarquessen i desembarquessen a Salou i platja de Barenys i a més l'exclusiva del carreteig per a l'extracció i conducció. Reus s'hi oposà i la causa entaulada durà fins a 21 de Novembre de 1685 en que'l tribunal superior fallà contra Vilaseca, declarant el port de Salou lliure de tot dret i gravamen, tenint la reial Audiència de restablir la normalitat a Salou, car, els atemptats personals i atropells esdevingueren freqüents.

Veigis la còpia de la sentència provincial existent en l'arxiu municipal de Vilaseca:

«Copia de la sentència provisional, *facto verbo*, proferida en la sala del Noble Regent la Real Cancelleria, á relacó del Noble Don Joseph Pastor y Mora, del Consell de sa Magestat, y Doctor de la Real Acdiencia, á 21. de Nobembre 1684. en Causa de Suplicació, y meritis de possessori summarissim entre lo Syndich de la Vila de Reus, amb lo Syndich de Vilaseca, Notari Brossa.

Chisti Nomine Humiliter Invocato.

Excellentissimus Dominus Locumten. Generalis, &c.

Visa in primis Supplicatione oblata, &c.

Attento ex meritis utriusque Processus, tam primitivi, quàm præsentis Causæ Supplicationis, constat non fuisse aliquid deductum, allegatum, seu probatum, propter quod Regia Provisio non facta verbo facta per Magnificum Jacobum de Potau Regium Senatorem

(1) Llibre d'actes del Conc. 1669 a 1673.—Arxiu municipal de Tarragona, fol. 46.

die 7. Januarii labentis anni, in favorem Syndici Uniuersitatis de Vilaseca Campi, & Archiepiscopatus Tarraconæ, & contra Syndicum Uniuersitatis Villæ de Reus, & Thomam Pasqual Negotiatorem ejusdem, à qua per dictos Syndicum, & Pasqual contrario imperiò, & in forma extitit respectivè supplicatum debeat commutari.

His igitur, & aliis meritis dictorum Processuum attentis, & aliàs sua Excellentia insequendo conclusionem in Regia Audientia factam, fententiat, pronunciat, & declarat benè in, & cum præchalendata Regia Provisione à qua fuisse provisum, & malè ab ea per dictos Syndicum, & Pasqual supplicatum.

Hoc tamen intellecto, quod attento licet testes ministrati super artic. 64. ex oblati pro parte dicti Syndici de Vilaseca die 4. Junii 1682. deponant de possessione immemoriali exactionis jurium, seu impositionum in Portu, & Littore de Salou, & Barenys taxativè, in quantitatibus expressis in articulo 61. ex prædictis, Cæterum quidquid sit, an in occurrenti casu sit compatibiliis præfata possessio immemorialis, cum productione tituli; Attento constat memoratos restes interrogatos super interrogatorio 13. ex oblati pro parte dicti Syndici Villæ de Reus 11. Julii ejusdem anni, contrariari cum depositione per eosdem postmodum facta super dicto articulo 64. quorum dictis super interrogatorio, potius quam super articulo à jure standum est cum illo cesset omnis subornationis præsumptio. Et licet adfint duo testes, nimirum 4. & 9. in ordine deponentes super dicta possessione immemoriali absque contrarietate aliqua, ex quibus prætendi possit probatam illam remanere, tamen quidquid sit an illi sufficerent ad probandam dictam possessionem immemorialem; constat dictam prætensam probationem superatam manere ex restium depositionibus, ministratorum super articulo 140. ex oblati per dictum Syndicum Villæ de Reus 16. Maii 1682. deponentium super possessione immemoriali libertatis non solvendi memorata jura, seu impositiones cum omnibus quatuor requisitis à jure necessariis.

Quod pro nunc, interim, & hac lite pendente, & sine præjudicio jurium, & prætensionum partium in judicio petitorio, vel possessorio plenario, & donec super dictis judiciis, & altero ipsorum fuerit jus dictum, Syndicus Uniuersitatis Villæ, & Termini de Reus, & Singulares illius manuteneantur, & conserventur in possessione seu quasi, in qua existunt libertatis non solvendi memorata jura, seu impositiones per Syndicum dictæ Uniuersitatis de Vilaseca prætensa, & prætensas, & quod Syndicus de Vilaseca se absteineat à perturbationibus, & molestiis illis illaris, & inferendis, & quod pro his fiant, & expediantur Litteræ Exequutoriales, & aliæ provisiones opportunæ juxta stylum.

Intellecto etiam, & declarato, quod manutentio concessa præfato Syndico de Vilaseca, in & cum Regia Provisione à qua habendi curram apparatus ad effectum exportandi à dictis Portu, & Littore de Salou, & Barenys, merces, & omnes alias res quæ exonerantur in illis ad alia loca; non censeatur concessa privativè ad alios. Cum non constet modo quo de jure requiritur de actibus perturbationis, & acquiescentia per tempus considerabile ante litem motam omninò necessariis ad dictamen manutentionem rei facultativè obtinendam, imò quod licitum sit dominis mercium illas exportare cum curribus illis benevisis, & neutram partem in expensis condemnat, prohibeatis vero solitam exequutionem fieri mandar.

Vt. de Pastor & Mora.

Lata per Reverend. Cancellarium die 20. Novembris, anni 1684. Per Segon d. Boffarull d. nomine d. die.

En l'antic fossar de l'Església de Sant Joan de Solcina, avui anomenat la Pleta, s'hi enterrà fins a 12 de Març de 1690; en aquest mateix dia s'en beneí un altre, tocant la part lateral de l'Església actual de Sant Esteve darrera la capella del Roser; més tard, en virtut d'una reial ordre fou traslladal al sortir de la vila pel carrer de Canterers i darrerament fora un poc allunyat de les parets de la vila, a la part de la Canonja.

La casa holandesa Kies Helmont, segons autèntiques referències, a començos del segle XVIII establí a Catalunya la primera fàbrica d'aiguardent d'Holanda; dressaves aquesta, a sol-ixent del castell, més ben dit, a l'esquerra de la via-fèrrea de Lleida, allí on s'hi esguarden parets enrunades i un cubert que serveix de pallissa.

Comprà el castell a la dignitat arquebisbal, en Joan Kies Helmont, cònsul d'Holanda a la ciutat comtal qui's desposà amb una filla de l'aristocràtica família Sala de Girona i durant la guerra de successió fou representant del seu país prop l'Arxiduc en Carles d'Àustria.

Adquirit el féu, enderrocà l'antic castell amb pont llevadiç, respectant, empro, la colossal torra de l'homenatge, i demunt les fortes i vetustes voltes de l'edifi, alçà el casal que fins a nostres dies havem admirat a l'estil de les cases de pagès holandeses amb la doble escala fora.

Aquest amic de Catalunya, representant de la Gran Aliança, fou una nit pres, i rés més n'ha sapigut d'ell la família creient-se fundadament morí en les presons de l'Inquisició.

L'altiva torra de l'homenatge que reman encara de l'antic castell feudal, semblava a simple vista, sense matacans, de fabricació romana, però les seves espitlleres cares, fan que se la cregui construcció del segle XII o XIII.

Amb tota seguretat se la pot inclourer en el tipus tercer de la classificació que pels castells feudals estableix en Seignobos en el seu compendi de l'Història de la civilització. No deu fer dubtar la doblaria dels seus murs i si les espitlleres nomès servien per a pendrer llum ja que no es descubreix cap més punt per on pogués penetrar-hi. Tota ella no es de maceria, sino de pedres tallades unides per dura i compacta argamassa, semblant a la de les construccions romanes, oferint a dreta i esquerra i a bastanta alçària dos petits forats de forma quadrada que gradualment a través del gruix del mur, van augmentant de llum, tancats amb quatre adustes i

espesses retxes de ferro, per les quals entra-ve feble claror a l'humida i horripilant planta baixa, presó senyorial en altres temps.

La porta de la torra, surt montada de pocs anys ençà, pel blassó que la família Kies tenia en la casa d'Alcover, a més alçària del pis del casal a l'holandesa, comunicava amb ella i donava accés a la torra, fins al primer pis, mitjansant una empinada escala; en ell, ço és, en el pis s'hi veu una trapa que dona a la fosca presó. I per un costat, una sòlida escala de caragol porta al segon pis amb un terrat o plataforma on des d'una garita una centinella podia vigilar tota l'encontornada.

El doctor en Francesc Salesas prèbere del poble del Catllar, a 3 d'Agost de 1706, donà a l'Església de Vilaseca, la reliquia de Sant Esteve la que a 23 de Novembre de 1791 fou colocada en un magnífic reliquiari en argent tassat en 600 lliures.

AGUSTÍ M.ª GIBERT

(Continuarà)

DE LES VELLES BIBLIOTEQUES DE TARRAGONA

CATALEG DELS LLIBRES DE LA BIBLIOTECA DEL CONVENT DELS PP. CARMELITES

(Continuació)

- VERDÓ=*Blasius*=De Trinitate. L. C. N. 175
 VERONIUS = *Franciscus* = De Fide Catholica. L. C. N. 201
 VIGUÉRIUS=*Institutiones ad Scholasticam Theologiam*=Vide Morales,
 VILÀR=*Thómas*=*Súmma controversiarum in 1 Pard. D. Thm.* L. C. N. 205
 VIVES=*Ludovtcius*=De Veritate Fidei Christianae. L. C. N. 194
 URRUTIGOYTI = *Thomas Francés* = Certamen Scholasticum Expositionum Argumentum pro Deipara=Tom. 2. L. D. N. 10
 VOALDÉNSIS=*Thómas*=De Sacramentis, et sacramentalibus=Opus Dogmaticum contra Hereticos. L. E. N. 39

X

- XIMENES=*Joannes*=De Beattitudine L. G. N. 340
Idem=de Libero Arbitrio. L. G. N. 110